

Nebát se a nenaletět

CHCEME MÍR

Mírové iniciativy ve službách válečné propagandy

Připravil Krizový informační tým
Ministerstva vnitra České republiky

Aktualizováno 1. 2. 2023

Shrnutí

Ve veřejném prostoru se množí nejrůznější „mírové iniciativy“ (např. [zde](#)), které volají po zastavení bojů na Ukrajině a nezřídka požadují i ukončení západní vojenské podpory Ukrajiny. Tyto iniciativy se zaštiťují humanismem a pacifismem, jsou však manipulativní, **sloužící především ruským strategickým zájmům**. Rusko má s podobným typem instrumentalizace míru značné zkušenosti z dob Studené války, pro což existuje řada důkazů, a nyní se snaží zopakovat dřívější úspěšná schémata. Takové snahy pak vedou až ke zpochybňování mezinárodních spojeneckých závazků České republiky v rámci NATO, protože „**v zájmu míru“ je prostě dovoleno cokoliv**. Včetně možné zrady spojenců.

Co je obsahem manipulace

Manipulace tohoto typu se pokouší smazat, či úplně obrátit role obránce a agresora v ukrajinském konfliktu, a nebo ve válečném konfliktu obecně. Válku vykresluje jako situaci, za kterou jsou v principu rovnocenně zodpovědné obě zapojené strany, bez ohledu na okolnosti, za jakých propukla. **Tím pádem každá podpora některé z nich, byť by šlo o stranu napadenou, je prezentována jako eskalace konfliktu, „válečné štvání“ nebo podpora zbrojení.**

Typické je rovněž disproporční, záměrně neobjektivní posuzování akcí: napadená strana je maximálně kritizována za každý sebemenší, či dokonce smyšlený incident, který může být v rozporu např. s Ženevskými konvencemi, zatímco skutky agresora jsou ignorovány, případně bagatelizovány. Cílem opět je zpochybnit nebo převrátit morální rovinu konfliktu s tím, že obě strany se chovají shodně barbarsky a podporovat jakoukoliv z nich je tedy špatné.

Deklarovaný **pacifismus se ve výsledku stává jen další psychologickou zbraní**. Jeho stoupcí tlačí na ukončení bojů v podobě, která bude extrémně nevýhodná pro napadeného, a tím pádem jednají v zájmu agresora.

11 cílů KSČM

MÍR!

Jsme zásadně mírová strana. Odmítáme cizí vojenské základny, další zvyšování nákladů na zbrojení a agresivní války! Požadujeme vystoupení ČR z NATO.

KSČM

Zdroj Facebook KSČM

Ruské propagandistické kanály podporují tyto aktivity šířením narativu, podle něhož se Evropa bojí mírových jednání kvůli tlaku USA. Snaží se tak zpopularizovat ideu, že **nevyprovokované vojenské napadení Ukrajiny ze strany Ruska je ve skutečnosti jen zástupným střetem mezi Ruskem a USA**, do něhož by se Evropa neměla plést, a setřást ze sebe odpovědnost. Ruské takzvané mírové návrhy lze přitom stěží nazvat upřímnou

snahou o ukončení války. Jsou předem podmíněny souhlasem Ukrajiny s nelegální anexí Krymu, Doněcku, Luhansku, Zápороží a Chersonu ze strany Ruska, takže se v podstatě jedná o „měkkí“ formu ukrajinské kapitulace. **Rusko návrhem mírových jednání sleduje pouze svůj cíl územní expanze na úkor suverénního státu** (více [zde](#) či [zde](#)), přičemž mu nic nebude bránit agresi v budoucnu zopakovat. Ukrajinské požadavky jako například zaplacení válečných reparací nebo potrestání ruských válečných zločinců jsou samozřejmě zcela odmítány.

Skutečná podstata ruských „mírových návrhů“ je dobře shrnuta například v [článku EUvsDisinfo](#), což je jednotka Evropské služby pro vnější činnost zaměřující se na sledování kremelských dezinformací v EU.

Jakými kanály a prostředky se manipulace šíří

Příklady narativů a jejich zdrojů tematizujících mír na Ukrajině

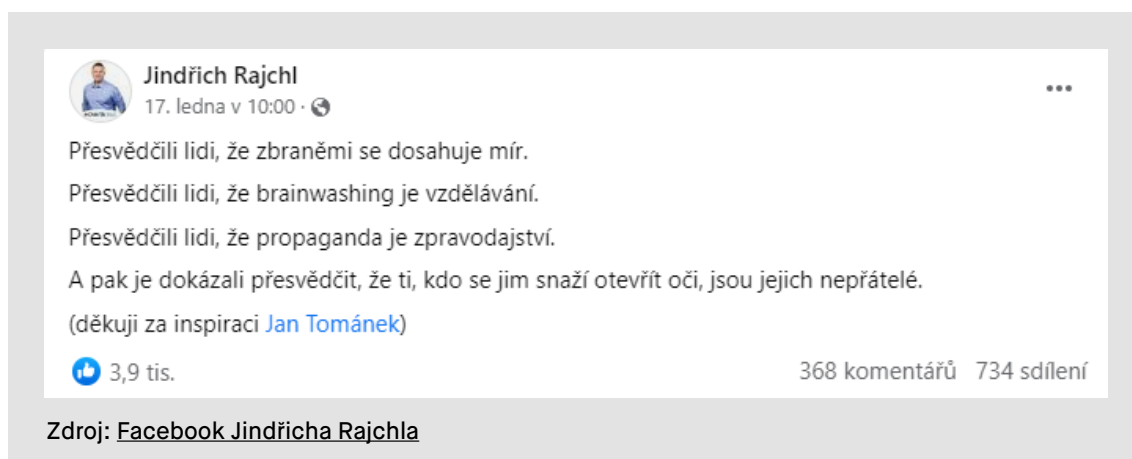
- **Volba prezidenta ČR je volba mezi mírem a válkou** – Tento narativ pak vede i k samotnému zpochybnění mezinárodních závazků České republiky v rámci NATO.
- **Podpora Ukrajiny je přiživováním války**, takto míru dosáhnout nelze (např. [zde](#), [zde](#), [zde](#)) Přeneseně jde pouze o tvrzení, že Rusko nelze vojensky porazit, takže je nejlepší uzavřít mír co nejrychleji, za jakýchkoliv podmínek.

Eskalace války se prohlubuje, po návštěvě šéfa CIA v Kyjevě začal poradce Zelenského vyhrožovat ruským městům teroristickými útoky! Německá vláda začala nakládat Leopardy na vlaky a Leonid Sluckij varoval v Dumě západ, že Leopardy a další nové zbraně na Ukrajině se stanou cílem úderů Ruské armády! Ruská fregata s hypersonickými Zirkony s jadernou hlavicí se blíží v Atlantiku k americkému pobřeží, fregata již dosáhla hranice dostřelu! Celá Evropa se umanutě žene do otevřené války s Ruskem!

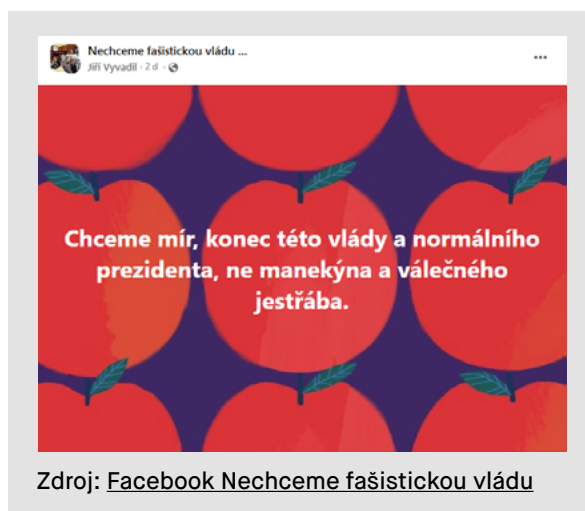

Zdroj: [AE News](#)

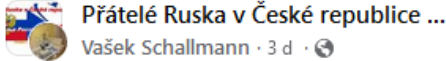
- **Mír je nedosažitelný**, Západ, který válku zástupně vede, si jej nepřeje (např. [zde](#), [zde](#)). Tento aspekt často operuje s ekonomickými zájmy „vojenskoprůmyslového komplexu“ nebo konspiračním teoretizováním o různých tajných organizacích, které na válce vydělávají a mají zájem o její pokračování – v zásadě nejde o nic jiného, než o oprašování protiamerických narativů z dob Studené války.

- **Určitý subjekt je pro mír a snaží se ochránit české občany před hrůzami války či mobilizací** – oproti mainstreamovým médiím, vládě atp. které o mír nestojí. Výsledkem je opět až zpochybňování mezinárodních závazků ČR i prozápadního směřování, a tím i bezpečnosti republiky. Ta je tlačena do pozice „neutrality“, která by ji učinila prakticky bezbrannou proti případnému ruskému útoku.
- Rovněž se množí nejrůznější **petice**, **protestní pochody „za mír“** nebo **otevřené dopisy** (např. [zde](#)). Jeho autoři alespoň přiznávají, že navrhovaný mír není spravedlivý, ale zaštiťují se zásadami

křesťanství a tvrzením, že i **nespravedlivý mír je lepší než válka**. Problém je opět v tom, že takový mír není ukončením války, ale jen přestávkou před tou další, plus, naprosto ignoruje Ruskem spáchané válečné zločiny nebo utrpení ukrajinských civilistů na okupovaných územích, které by pochopitelně dále pokračovaly.

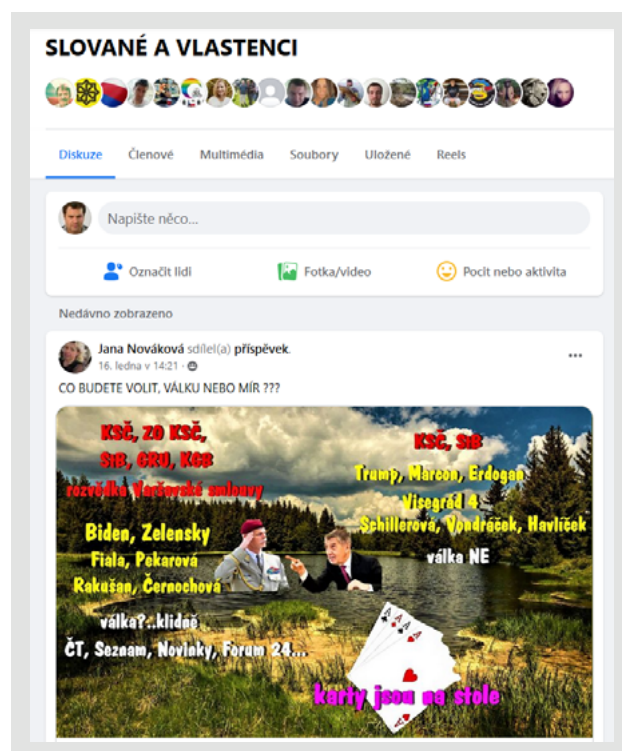

 Antonín Baudyš
3 d · 🌐

Věděli jste, že se v sobotu v Praze konal pochod za mír? Zjevně stálo mnoha lidem za to, dát najevo, že nechtějí vládní podporu války. Opakovaně v nevalném počasí, vlhko, teploty nad nulou. Takzvaní populisté a váleční štváči. Nejspíš i kvůli nim vláda novelizuje znění ústavy, aby bylo možné pozvat si bez souhlasu parlamentu na pomoc vojska jiného státu. Babiš si dovolil moc, když na billboardy napsal, že nezavleče Česko do války. Oceňuju, že se i Petr Pavel začal vyjadřovat proti rozšíření konfliktu mimo Ukrajinu, jakkoliv v reakci na Babišova mírová prohlášení. Jinak policie zadržela na místě na několik hodin pořadatele pochodu, Ladu Vrabelu, s požadavkem, aby jím vysvětlil, proč jsou F-35 jaderné riziko pro ČR.

Na koho dezinformace cílí a jak se snaží upoutat naši pozornost

Cílem manipulace je jednoduše každý, kdo se cítí být ohrožen možným válečným konfliktem, zejména pak zranitelné skupiny jako **staří lidé nebo matky s dětmi**. V tomto případě je navíc velmi snadné dehonestovat každého kritika jako „válečného štváče“ nebo prostě hlupáka. **Na otázku Ty snad nechceš mír? se totiž v zásadě nedá odpovědět záporně, aniž by tato odpověď působila nemorálně, což manipulátoři dobře vědí.**

V ČR je šíření tohoto narativu poněkud ztíženo tím, že situace Ukrajiny až příliš nápadně připomíná situaci ČSR před začátkem druhé světové války, a pseudo-pacifistické apely na ukončení války se tak značně podobají proklamacím o „míru pro naše dny“, jaké zaznívaly po uzavření Mnichovské dohody. Avšak mnoho zejména starších lidí má často dosud v živé paměti desetiletí strachu z globálního jaderného konfliktu v době Studené války, i propagandu prakticky stojící na tom, že jedině SSSR je zárukou světového míru, zatímco USA prahne po válce, i kdyby to mělo znamenat zničení lidstva. Je relativně snadné u nich tyto narativy oživit a vyvolat dojem, že jde o pokračování téže situace, tím spíše, že **kvazi-mediální scéna často vykresluje ukrajinský konflikt právě jako „proxy válku“ USA proti Rusku.**

Kdo manipulaci vytvořil a proč vznikla

Podobná forma zneužívání myšlenek pacifismu má v Rusku dlouhou tradici. Už v listopadu 1950 byla založena **Světová rada míru (WPC)**, organizace, která měla usilovat o plošné odzbrojení, ukončení válek a mírovou spolupráci mezi národy. V praxi však tato organizace, i další s ní spolupracující subjekty, **fungovaly spíše jako nátlaková skupina k prosazování sovětských zájmů**. Existuje řada důkazů, že WPC byla s tímto záměrem také kontrolována sovětskými tajnými službami, zejména KGB.

Například v říjnu 1982 byl z Norska vypovězen Vladimir Merkulov, druhý tajemník sovětské ambasády a důstojník KGB poté, co byl přistižen při předávání úplatku Arne Herløv Petersenovi z dánské odnože WPC. Tyto peníze měly sloužit k financování kampaně za zřízení bezjaderné zóny v Norsku.

Sovětský přeběhlík z GRU Stanislav Lunev zase ve své autobiografii napsal, že **GRU a KGB financovaly za Studené války prakticky každé protiválečné a protijaderné hnutí v zahraničí**. Bě-

hem vietnamské války podle něj Sovětský svaz vynaložil více peněz na podporu protiválečného hnutí v USA, než kolik jich vydal na vojenskou podporu VietCongu, přičemž to bylo hodnoceno jako velmi úspěšná investice.

Další přeběhlík z KGB, plukovník Sergej Tretjakov tvrdil, že přes WPC tato tajná služba **platila i organizovala demonstrace proti**

NATO a základnám USA v západní Evropě. Dokonce sama teorie o „nukleární zimě“ byla podle něj prvně prosazena k publikování přes KGB, coby součást sovětské kampaně proti americkým raketám Pershing II.

Rovněž stojí za zmínku, že **WPC nikdy neodsoudila např. válku v Afghánistánu, anebo okupaci ČSSR na jaře 1968.** Viděno touto optikou je z ruského pohledu pokračování podobných snah v případě války na Ukrajině jen opakováním osvědčeného, funkčního scénáře.

Další kontext

Situace na české dezinformační scéně

Dezinformace jsou dnes vládou a alespoň částí společnosti chápány jako problém, který je třeba řešit. Je to proto, že se jedná o vědomé šíření lživých, nebo hrubě zavádějících informací s úmyslem manipulace skupin lidí, na které jsou zaměřeny. Jejich cílem je hloubení příkopů, radikalizace a rozklad společnosti, a v důsledku toho změna režimu.

Škodlivost dezinformací spočívá zejména ve zneužívání svobody slova, v jejímž rámci probíhá informační působení aktérů, jejichž zájmy principům svobodného vyjadřování odporují. Česká republika se v tomto smyslu setkává s vlivovým působením organizovaných skupin i jednotlivců, využívajících emocionálních reakcí adresátů a inherentních slabin lidského vnímání. Díky moderním technologiím a algoritmům sociálních sítí mají též dezinformace potenciál přelévat se i mimo uzavřené komunity, v nichž primárně rezonují.

Z hlediska informačního působení autoritářských států se lze v ČR nejvíce setkat s propagandou Ruské federace. Její vliv se odráží nejen ve shodně nastaveném diskursu, ale i v přímém přebírání propagandy z oficiálních ruských kanálů.

Dezinformace se v českém prostředí nejsilněji šíří prostřednictvím čtyř kanálů:

1. kvazi-mediálních webů „alternativního zpravodajství“,
2. sociálních sítí (*především Facebooku, ale dále také Twitteru, Telegramu, TikToku, Vkontakte či YouTube*),
3. prostřednictvím řetězových e mailů,
4. v internetových diskuzích na velkých zpravodajských serverech.

Jak na boj s dezinformacemi

Prvním krokem je rozpoznání, že se jedná o problém, který je ve společnosti přítomný. Je třeba tuto problematiku dobře prozkoumat a popsat a vytrvale se snažit rozšiřovat o ní povědomí u široké veřejnosti.

Tento krok učinila Česká republika schválením *Auditu národní bezpečnosti* a navazujícího *Akčního plánu* v roce 2016, schválením *Národní strategie čelení hybridnímu působení* a naavazujícího *Akčního plánu* v roce 2021 a vypracováním *Analýzy připravenosti České republiky čelit závažné dezinformační vlně* v roce 2022. Od ledna 2017 funguje na Ministerstvu vnitra **Centrum proti hybridním hrozbám**, které monitoruje dezinformace s dopadem na vnitřní bezpečnost.

Boj proti dezinformacím je komplexním celospolečenským úkolem nejen pro státní správu, ale také pro politiky, osobnosti, neziskové organizace a veřejnoprávní média. V České republice se především díky neziskovému sektoru podařilo alespoň část veřejnosti informovat o hybridních hrozbách včetně těch dezinformačních.

Dalším krokem je zevrubná analýza, pochopení principů, na kterých dezinformace fungují a motivací jejich autorů i šířitelů. V tomto ohledu v České republice velmi dobře působí think-tanky a občanská hnutí, ať už *Bezpečnostní centrum Evropské Hodnoty*, nebo *Čeští elfové*, dále weby jako *manipulatori.cz*, *investigace.cz*, nebo *nfnz.cz*. Ve státní sféře je to pak **Centrum proti hybridním hrozbám** na Ministerstvu vnitra ČR či **Velitelství kybernetických sil a informačních operací Armády ČR**, případně **Bezpečnostní informační služba** prostřednictvím svých výročních zpráv.

Dále je zapotřebí zvolit správný postup, zabývat se především jádrem problému, tedy prevencí, nikoli pouhým vyvracením toho,

co dezinformace tvrdí. Jako jeden z účinných nástrojů se jeví tzv. **strategická komunikace**. Pokud se státu daří mluvit k občanům jasně, srozumitelně, jednotně, koordinovaně a konzistentně, vysvětlovat své kroky, držet se svých rozhodnutí a tam, kde to jde, být transparentní, pak se logicky posiluje důvěra občanů ve státní instituce, a ti nejsou tolik náchylní podléhat manipulativním informacím. Dalším způsobem je otevřeně odkrývat taktiku druhé strany, mluvit o tom, jak dezinformace fungují a jakým způsobem nás ovlivňují.

Zřídít v České republice systém strategické komunikace státu doporučuje už Audit národní bezpečnosti z roku 2016. Nyní připravilo Ministerstvo obrany **Návrh strategické komunikace státu**, který má být předložen vládě ke schválení, ačkoliv není jisté, zda k tomu dojde před koncem tohoto roku. Mezitím na některých úřadech (Úřad vlády, Ministerstvo zahraničních věcí, Ministerstvo vnitra) **již vznikla či vznikají pracoviště strategické komunikace, která se vzájemně koordinují.**

Dlouhodobé prokremelské narativy

Dezinformace nejsou pouze aktuálním fenoménem, přestože teprve v souvislosti s anexí Krymu Ruskou federací, COVID-19 a nyní s válkou na Ukrajině získaly status zcela konkrétní bezpečnostní hrozby. Jakožto informační operace Ruské federace jsou dezinformace v našem informačním prostředí přítomné dlouhodobě a sledují v různých obměnách stále tytéž cíle.

Nejde totiž pouze o to, přesvědčit o nějaké konkrétní pravdě nebo faktu spojeném s určitou situací, ale i rozšířit obecně nihilistické „postfaktické“ myšlení, podle něhož žádná pravda ani fakta buď neexistují, nebo jsou nepoznatelné. Namísto objektivní skutečnosti existují jen subjektivní názory na ni, přičemž skutečnou výkonnou moc drží osoby nebo organizace skryté tak hluboko, že je ob-

čan nemá šanci jakkoliv ovlivnit. Nejlepší je tedy nedělat prostě nic kromě naplňování svých každodenních osobních potřeb.

I. Protisystémové narativy

Dezinformační (*jinak také kvazi-mediální*) scéna nese boj proti hybridním hrozbám, dezinformacím, trestným činům z nenávisti a ve vybraných případech i terorismu velmi nelibě. Narativ, který je při komentování podobných státních aktivit šířen, je obvykle **boj za svobodu slova a obecně boj proti nespravedlivému systému**. Státní aktivity jsou označovány za potlačování ústavních svobod občanů a stát je srovnáván s předlistopadovou érou, popřípadě nacismem a fašismem.

V poslední době se častěji objevují také **narativy zpochybňující legitimitu voleb**, volených zástupců či státních institucí samotných. Tyto narativy mají za cíl podkopat legitimitu ústavního zřízení České republiky a vyvolat pocit, že participace na demokratickém procesu či zapojení do společenského života nemá smysl.

II. Prokremelské a protizápadní narativy

Prokremelský narativ je charakteristický popisem událostí ve prospěch Kremlu a nekritickým šířením jeho pohledu na určitá témata. **Vyzdvihuje Rusko jako nositele tradičních hodnot a ochránce obyčejných lidí v opozici k dekadentnímu Západu a pannačnému Bruselu**. Rusko je dlouhodobě vykreslováno jako oběť agrese západních států a současně jako nezdolná velmoc, která kdyby chtěla, pokoří silou celý svět, v čemž jí brání jen její lidumilnost.

Prokremelský narativ se často doplňuje s protizápadním narativem. Protizápadní narativ zahrnuje jednostrannou kritiku struktur jako NATO a EU a akcentuje kulturní úpadek západní společnosti,

např. v souvislosti s rozšiřováním práv LGBTQIA+ nebo bojem proti klimatické změně. Liberalismus samotný je vykreslován jako slabá změkčilost, která brzy vyústí v pád západní civilizace, ať už po útoku vnějším nepřítelem, nebo vnitřním rozvratem. Jako přirozený protiklad tohoto systému je pak nejčastěji propagována nějaká forma pravicově totalitní nebo oligarchické společnosti, tedy vláda „tvrdé ruky“ právě po ruském vzoru.

III. Protiimigrační narativ

Protiimigrační narativ je stálíci české dezinformační scény minimálně od roku 2015. Tento narativ má **nejčastěji charakter posilování negativního sentimentu vůči uprchlíkům odkazováním na jejich cizost a nebezpečí**. Objevuje se poukazování na údajné i skutečné kriminální incidenty či kulturní nebo náboženské požadavky s tím, že jde o záměrnou snahu ničit západoevropskou kulturu. Na dezinformační scéně probíhá trvalá produkce článků o kriminálních aktech migrantů a problémech spojených s migrací v evropských státech. Skutečné incidenty nebo události jsou často zveličovány nebo míchány s fikcí a recyklovány stále dokola tak dlouho, až se dostanou do veřejného povědomí jako „tajná pravda“, o které se už v zásadě ani nepochybuje.

Do této kategorie spadá narativ, který kritizuje vládu za to, že nadržuje uprchlíkům na úkor českých občanů, např. skrze vydávání štědrých dávek či poskytování prioritní zdravotní péče. Tento narativ jednak představuje záminku pro kritiku vlády i zpochybňování kompetence státních institucí, a jednak podněcuje šíření předsudčné nenávisti a xenofobie.

IV. Narativ proti tradičním autoritám

Dezinformační scéna dlouhodobě šíří narativy, jejichž cílem je podkopat důvěru v tradiční autority mimo státní správu, tedy veřej-

noprávní média, akademické instituce, představitele vědy a vědecké postupy nebo zjištění. Tyto narativy se významně projevovaly během pandemie COVID-19, byť byly přítomny už dříve. Podobně jako u protisystémového narativu se jedná o **podkopávání důvěry v instituce, které tvoří pilíře demokratické společnosti, a tedy v systém společenského uspořádání založený na demokratickém rozhodování**. V některých případech se dezinformace tohoto druhu prolínají s konspiračními teoriemi, vykreslujícími vybrané subjekty sídlící na Západě (zejm. v USA) jako „zlé elity“ které usilují o kontrolu nad lidstvem.

Je třeba zdůraznit, že nebezpečí dezinformačních narativů netkví v samotné kritice vlády. Konstruktivní kritika a demokratická opozice, pluralita názorů s možností výběru mezi několika řešeními, jsou nedílnou součástí liberální demokracie. Dezinformační narativy ovšem všechny tyto principy zpochybňují, popírají a zneužívají: manipulují, šíří záměrné lži, odvádějí pozornost od skutečných problémů a nabízejí zdánlivě jednoduchá řešení, která jsou v lepším případě nerealistická, a v tom horším poškozují zájmy České republiky ve prospěch cizí moci.

Vaše dotazy jsme připraveni
zodpovědět na adrese
krit@mvcv.cz